

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Інформаційне забезпечення управління вартістю банку

Студентки 2 курсу 2м групи

спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Семенової
Діани
Миколаївни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Еркес Олена
Євгенівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БАНКУ.....	6
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ АТ «ПУМБ».....	18
2.1. Дослідження внутрішнього інформаційного забезпечення управління вартістю банку.....	18
2.2. Дослідження зовнішнього інформаційного забезпечення управління вартістю банку.....	26
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БАНКУ.....	31
3.1. Транспарентність як інструмент управління вартістю банку.....	31
3.2. Вдосконалення інформаційного забезпечення управління вартістю банку.....	40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ.....	51

ВСТУП

Актуальність дослідження. Якість інформаційного забезпечення є одним із визначальних факторів, що впливає на ефективність управління вартістю банку. Використання банком прозорості та достовірної інформації про його внутрішнє та зовнішнє середовище допоможе банку визначити правильну модель управління, направлену на максимізацію прибутку та зменшення витрат, а також зростання вартості банку в цілому. Таким чином, зміст та повнота інформації, критерії якості інформації, яка оприлюднюється, обумовлюють прийняття важливих управлінських рішень, що стосуються зростання вартості банку, і зумовлюють високий рівень актуальності даної теми дослідження.

Концептуальні основи оцінки вартості банку, а також управління нею, висвітлені у роботах таких авторів, як: А.В. Бухвалов [26], Д.Л. Волков [26], В.М. Рутгайзер [6], К.А. Решоткін [5], Н.П. Шульга [11, 12], О.А. Слободяник [12, 15], Л.В. Недея [11], І.Б. Івасів [3].

Сутність інформаційного забезпечення, що використовується в управлінні вартістю банку, проблеми якості такого інформаційного забезпечення, стали предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних авторів, зокрема таких, як: П. Лабхарт [39], Р.С. Ібрагімов [18], О.В. Васюренко [7, 10], І.П. Босак [25], Л.В. Сердюк [10], М.П. Денисенко [31], І.В. Колос [31], В.Ф. Ситник [14], В.І. Захарова [8], Р.Ф. Бруханський [17], В.Г. Козак [33], О.М. Сидоренко [10, 37], Г.І. Андреева [24], А.С. Ярошенко [24], М.Є Рогоза [36], А.А. Скляр [36], Н.П. Шульга [11, 12], І.Б. Івасів [3] та інших.

Хоча наукові напрацювання вчених з питань оцінки та управління вартістю банку є досить ґрунтовними, до сих пір залишаються дискусійними та недостатньо дослідженими теоретичні, методичні та практичні аспекти саме інформаційного забезпечення управління вартістю банку. Збільшення вартості банку, як основна мета його діяльності, вимагає більш глибокого вивчення інформаційного забезпечення управління вартістю, зокрема: визначення

терміну «інформаційне забезпечення управління вартістю банку»; визначення видів необхідної інформації для здійснення ефективного управління вартістю; дослідження рівня прозорості інформації, необхідної для управління вартістю; запровадження єдиного формату оприлюднення якісної та кількісної, а також фінансової та нефінансової інформації про діяльність банку. Актуальність вищевикладених проблем, а також теоретично-прикладна цінність їхнього вирішення зумовили вибір теми даного наукового дослідження, визначили його мету та завдання.

Метою проекту (роботи) є дослідження інформаційного забезпечення управління вартістю банку.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

- дослідити теоретичні засади інформаційного забезпечення управління вартістю банку;
- проаналізувати внутрішнє та зовнішнє інформаційне забезпечення управління вартістю банку на прикладі АТ «ПУМБ»;
- дослідити прозорість інформації як інструмент управління вартістю банку;
- визначити напрями удосконалення інформаційного забезпечення управління вартістю банку.

Об'єктом дослідження є інформаційне забезпечення управління вартістю банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення управління вартістю банку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, законодавство у сфері банківської діяльності, нормативні документи НБУ. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності інформаційного забезпечення управління вартістю банку та напрямів його удосконалення;

декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження якості інформаційного забезпечення управління вартістю банків України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань регулювання банківської діяльності; офіційні дані Національного банку України; фінансова звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації та узагальненні пропозицій щодо необхідності підвищення якості та транспарентності банківської інформації в контексті управління вартістю банку, що сприятиме підвищенню прозорості інформаційного забезпечення банківської діяльності.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані АТ «ПУМБ» при здійсненні управління вартістю банку.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Результати наукового дослідження стали основою для підготовки тез доповіді на науковій конференції «Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики» (КНТЕУ, м. Київ, 16 березня 2020р.) на тему «Нефінансова інформація в процесі управління вартістю банку».

Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Семенова Д.М. Теоретичні засади інформаційного забезпечення управління вартістю банку // Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах: зб. наук. ст. студ. денної та заочної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – Київ: Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2020. – 426 с.

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 46 сторінок. В роботі представлено 11 таблиць, 6 додатків та використано 45 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БАНКУ

В складному процесі управління вартістю банку вагоме місце посідає інформаційне забезпечення, що використовується для забезпечення ефективного управління вартістю будь-якої фінансової установи.

Вчені надають багато визначень поняття «інформаційне забезпечення», проте провівши аналіз сутності кожного з них, можна виділити 3 основні точки зору на дане визначення. Інформаційне забезпечення визначають як:

- систему даних:

Науковець Купалова Г.І. вважає, що інформаційне забезпечення – це система одержання, оцінювання, зберігання та перероблення даних, створена з метою вироблення управлінських рішень [4].

Інше трактування надає вчена Гужва В.М., а саме, що інформаційне забезпечення – це система даних, яка дозволяє вивчити стан об'єкта, визначити вплив чинників, що його визначають і міститься в базах даних інформаційних систем [2].

Вчені Денисенко М.П та Колос І.В. у своїй спільній праці вбачають інформаційне забезпечення як це систему, що складається з інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, програмного забезпечення та технічних засобів [31].

У роботі під редакцією В.С. Лономаренка інформаційне забезпечення визначено як динамічну систему одержання, оцінювання, зберігання та перероблення даних, створену з метою вироблення управлінських рішень [13].

- сукупність документів та методів

Вчений Ситник В.Ф. вважає інформаційне забезпечення сукупністю форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу,

розміщення і форм організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення економічної інформації чи в інформаційній системі [14].

Науковець Захарова В.І. визначає інформаційне забезпечення як комплекс методів, засобів документаційного, фактографічного і концептографічного обслуговування, використовуваних для задоволення інформаційних потреб у конкретній науково-технічній ситуації або у вирішенні управлінських задач [8].

- процес та його результат:

Вчений Бруханський Р.Ф. зазначає, що інформаційне забезпечення – це необхідний процес забезпечення потреб суб'єктів в інформації, що необхідна для обґрунтування і прийняття стратегічних рішень. Організація належного стану інформаційного забезпечення можлива за умов чіткого визначення параметрів і налаштування системи обміну інформацією між зовнішнім та внутрішнім середовищем [17].

Як бачимо, визначення інформаційного забезпечення має різне трактування в залежності від того, який підхід використовує автор.

Використання вищенаведених тлумачень дає нам змогу сформулювати наступне визначення: інформаційне забезпечення – це система отримання, обробки, накопичення, зберігання та передачі інформації у вигляді документів, нормативної бази та інших даних, для задоволення інформаційних потреб при вирішенні певних управлінських задач або прийнятті управлінських рішень. Таким чином, в аспекті управління вартістю банку інформаційне забезпечення – це сукупність даних, отриманих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що впливають на формування та прийняття певних управлінських рішень щодо вартості фінансової установи, зокрема це дані, які характеризують фінансовий стан банку, ефективність його діяльності, конкурентоспроможність та інші важливі аспекти його функціонування.

Інформаційне забезпечення є базою, на якій будується управлінська діяльність, під якою слід розглядати певну визначену сукупність

інформаційного масиву. Ці відомості, котрі є зібраними, систематизованими і перетвореними в придатну для використання форму відіграють в управлінні виняткову роль. Від повноти інформаційної бази та достовірності інформаційного забезпечення залежать адекватна оцінка подій, що відбуваються і обґрунтованість планованих управлінських рішень [35].

Треба зазначити, що в дослідженні інформаційного забезпечення найважливішим фактором є його якість. Адже від якості інформаційного забезпечення, його повноти, точності, достовірності залежить ефективність управлінського впливу на об'єкт управління, тобто на вартість банку [24].

Якість інформаційного забезпечення має визначатися певними критеріями. На наш погляд, критерії якості інформаційного забезпечення доцільно згрупувати на загальні та спеціальні.

До загальних критеріїв якості інформаційного забезпечення слід віднести такі, як: стислість інформації, чіткість формулювань, формат представлення, своєчасність надходження, задоволення потреби в інформації конкретних керівників, правильний вибір початкових відомостей, оптимальність систематизації, безперервність збору та обробки даних [24].

До спеціальних критеріїв якості інформаційного забезпечення варто віднести:

- змістовність – семантична ємність інформації;
- достатність (повнота) – мінімальний, але достатній склад даних для досягнення цілей, які переслідує споживач інформації. Ця характеристика схожа на репрезентативність, однак різниця полягає в тому, що в даному випадку враховується мінімальний склад інформації, який не заважає ухваленню рішення;
- доступність – простота (або можливість) виконання процедур отримання і перетворення інформації. Ця характеристика застосовується тільки для відкритої інформації;

- актуальність – залежить від динаміки зміни характеристик інформації і визначається збереженням цінності інформації для користувача в момент її використання;
 - точність – ступінь близькості інформації до реального стану джерела інформації;
 - достовірність – властивість інформації відображати джерело інформації з необхідною точністю. Ця характеристика вторинна щодо точності;
- стійкість – здатність інформації реагувати на зміни вихідних даних без порушення необхідної точності [24].

Не менш важливим є дослідження джерел інформаційного забезпечення, що використовуються в управлінні вартістю банку. Аналіз наукових підходів демонструє наступну класифікацію джерел інформаційного забезпечення:

- внутрішнє інформаційне забезпечення
 - фінансова звітність;
 - нефінансова звітність.
- зовнішнє інформаційне забезпечення
 - дані Національного банку України;
 - дані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
 - дані рейтингових агентств;
 - макроекономічні показники;
 - галузеві показники;
 - маркетингові дослідження галузі;
 - біржові показники та показники фінансових ринків.

Дослідимо більш детально кожен групу джерел.

До внутрішнього інформаційного забезпечення належать дані фінансової та нефінансової звітності.

Банки складають фінансову звітність відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності та нормативно-правових актів Національного банку України. Метою складання фінансової звітності банку є надання

достовірної та неупередженої інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати (включаючи прибутки і збитки), рух грошових коштів широкому колу користувачів для прийняття економічних рішень.

До фінансової звітності банку відносяться:

- звіт про фінансовий стан (Баланс).
- звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати).
- звіт про рух грошових коштів.
- звіт про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал)
- примітки до звітів. [1].

Фінансова звітність є ключовим джерелом фінансової інформації, тому ця інформація повинна бути правдивою. Необхідною умовою правдивого відображення діяльності банку є подання інформації у певному форматі та за показниками, які забезпечують якісні характеристики фінансових звітів [7].

Основні вимоги щодо форм фінансової звітності банку такі:

- відповідність національним та міжнародним стандартам з бухгалтерського обліку;
- складання на підставі даних бухгалтерського обліку;
- оптимальність за кількістю і складом показників, що відображаються у фінансових звітах;
- розкриття кількісних та якісних характеристик господарського факту, явища чи процесу, які відображаються у фінансовому звіті;
- зручність форм фінансової звітності для заповнення, розроблення та створення програм електронної обробки інформації [7].

До наступної групи внутрішнього інформаційного забезпечення відносимо нефінансову звітність.

Під нефінансовою звітністю в Україні розуміють документально оформлену сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній

сфері життя суспільства [29]. Дане визначення стосується також і банків, оскільки вони теж формують і оприлюднюють нефінансову звітність, висвітлюючи у ній інформацію нефінансового характеру, зокрема соціальну звітність, звітність зі сталого розвитку.

Нефінансова звітність є інструментом соціальної відповідальності бізнесу. В свою чергу, соціальна відповідальність бізнесу – це концепція, згідно з якою компанії добровільно інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами [29].

Першим в Україні серед банків свій нефінансовий звіт оприлюднив Надра Банк, згідно з вимогами системи Глобальної ініціативи зі звітування (GRI), оприлюднивши звіти за 2007 та 2008 роки [29]. Після нього, такі звіти опубліковували Райффайзен банк Аваль, Укрсоцбанк, Platinum Bank, Укрінбанк, Банк Хрещатик та ін.

Відповідно до вимог Національного банку України, починаючи з 2018 року банки оприлюднюють Звіт про управління (Звіт керівництва), у якому розкривають фінансову та нефінансову інформацію, що характеризує фінансовий стан, результати діяльності та перспективи розвитку банку, основні ризики й невизначеності, які можуть ставити під сумнів здатність продовження його діяльності [16].

У даному звіті банки оприлюднюють таку нефінансову інформацію, як стратегія банку, місія, цінності, система управління ризиками, інновації, нагороди банку, опис діючої бізнес моделі, інформація про продукти та послуги, благодійність та ін.

Важливість нефінансової інформації полягає в наступному:

- така інформація допомагає залученню нових інвесторів та клієнтів, які матимуть змогу дізнатись не тільки фінансові показники діяльності банку, а й дізнатись про стратегію, місію, цінності банку, про його соціальну та екологічну позицію, загальні успіхи банку, рівень інноваційності та ін.

- нефінансова інформація має важливе значення в управлінні вартістю банку, оскільки зміцнення бренду та репутації банку допоможе посилити свою конкурентну позицію серед конкурентів та підвищити рівень лояльності клієнтів.
- інформація про інновації, які застосовуються у банку, а також значення інновацій для керівництва банку та його співробітників можуть стати важливим чинником успіху бізнесу в умовах зростаючої конкуренції, а отже і збільшення ринкової вартості банку [12].

Не менш важливим за внутрішнє інформаційне забезпечення, є зовнішнє інформаційне забезпечення. Дослідження наукових джерел демонструє наступні особливості зовнішнього інформаційного забезпечення.

Бруханський Р.Ф. вважає, що зовнішнє інформаційне забезпечення передбачає збір та накопичення зовнішньої інформації у вигляді різних даних щодо зовнішнього середовища, оточення та кон'юнктури ринку [17].

Автори монографії за редакцією Шульги Н.П. зазначають, що зовнішня інформація містить дані стосовно стану та прогнозу розвитку банківського сектору, індикаторів грошово-кредитної політики, стану та перспектив розвитку фінансових ринків, зокрема фондового тощо [12].

Основними джерелами зовнішньої інформації є: дані Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, рейтингових агентств. Джерела зовнішньої інформації повинні містити та відображати макроекономічні показники, галузеві показники, маркетингові дослідження галузі, біржові показники та показники фінансових ринків. Збір та використання такої інформації дає змогу банку здійснювати ефективне управління власною вартістю.

Зовнішнє середовище дійсно має великий вплив на вартість будь-якої фінансової установи. Відтак, вартість активів, капіталу і зобов'язань банку залежить від зовнішнього економічного середовища та оточення, в якому функціонує банк як бізнес-суб'єкт. Потребує подальшого вивчення вплив на

управління вартістю банку таких загальноекономічних факторів як: інвестиційний клімат в країні, податкова політика держави, рівень конкуренції в банківському секторі, стадія життєвого циклу банківської організації, В той же час сам банк як елемент банківської і фінансової системи країни своєю діяльністю впливає на економічні процеси і діяльність інших суб'єктів господарювання. Тому в процесі управління вартістю банку необхідно обов'язково враховувати фактор взаємозалежності від його зовнішнього середовища [9].

На базі необхідного інформаційного забезпечення банки можуть здійснювати оцінку та управління вартістю банку.

Для банківської системи України проблеми визначення об'єктивної вартості банків на сучасному етапі її розвитку є особливо актуальними. Саме тому, оцінка вартості банків України є конче необхідною. Це обумовлено великою кількістю причин – від прикладних завдань такої оцінки до глобальних перспектив розвитку вітчизняної банківської системи – консолідації та перерозподілу власності серед найбільш ефективних її розпорядників та поступового переходу до загальної філософії управління, спрямованої на зростання вартості [12].

Відповідно до Міжнародних стандартів оцінки (МСО) інструментарій оцінки вартості бізнесу поділяють на 3 підходи, кожен з яких відповідає певному принципу:

- дохідний підхід – принципу майбутньої вигоди;
- майновий (витратний) підхід забезпечує виконання принципу заміни;
- ринковий (порівняльний) підхід – принципу заміщення [19].

Дохідний підхід. Теоретична база доходного підходу ґрунтується на принципі майбутньої вигоди, згідно з яким цінність будь-якої власності дорівнює сьогоднішній вартості майбутніх економічних результатів (доходів), що їх отримає власник від володіння нею [12, с. 180]. Відповідно до ст. 42 Національного стандарту №1 дохідний підхід базується на врахуванні

принципів найбільш ефективного використання та очікування, відповідно до яких вартість об'єкта оцінки визначається як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки, включаючи дохід від його можливого перепродажу [17].

В межах дохідного підходу існує 3 основні методи розрахунку вартості бізнесу:

- метод капіталізації на основі усереднених (стабілізованих) доходів;
- метод дисконтування майбутніх доходів;
- метод економічної доданої вартості (прибутку) – модель Ольсона [11, с. 33].

Метод капіталізації ґрунтується на аналізі історичних даних за останні кілька періодів з метою екстраполяції середнього значення доходу на найближчий період часу після моменту оцінки [14].

Загальна схема застосування методу капіталізації передбачає розрахунок базового значення доходу і ставки капіталізації, множенням або діленням на яку (залежно від методики розрахунку самої ставки) отриманого базового доходу можна отримати вартість від володіння бізнесом, який цей дохід генерує, що описується в загальному вигляді формулами:

$$V = \frac{I}{r_c}, \quad (1.1)$$

або

$$V = I \cdot r_c, \quad (1.2)$$

де V – вартість банку;

I – середньозважене (усереднене) значення річного прибутку;

r_c – ставка капіталізації (пряма або обернена) [12, ст. 181].

Даний метод є малоприматним для оцінки вартості вітчизняних банків, оскільки український банківський ринок розвивається досить швидкими темпами, через що існує складність прогнозування динаміки ринку. Тому використання середньозважених обсягів доходів за минулі періоди для оцінки вартості майбутніх періодів є некоректним [11, ст. 58].

Метод дисконтування майбутніх доходів (дисконтування майбутніх вільних грошових потоків) полягає в обчисленні сьогодишньої вартості всіх доходів, які отримає власник банку в майбутньому, окремо за кожний період часу та з урахуванням ставки дисконту, притаманної саме цьому періоду [14, с. 59].

Даний метод можна представити за допомогою такої формули:

$$V = \frac{I_1}{(1+k_s)^1} + \frac{I_2}{(1+k_s)^2} + \dots + \frac{I_n}{(1+k_s)^n}, \quad (1.3)$$

де V – вартість банку;

I – значення доходу за конкретний період;

k_s – ставка дисконтування;

n – кількість періодів отримання прибутків [12, ст. 183].

Ставка дисконтування може знаходитись за допомогою декількох моделей, проте ми її розрахуємо за допомогою моделі, яка найчастіше використовується у міжнародній практиці – модель середньозваженої вартості капіталу (weighted average cost of capital – WACC). Середньозважена вартість капіталу банку визначається за такою формулою:

$$WACC = K_{BK} \times \frac{BK}{K} + \sum (1 - S) \times K_{nk} \times \frac{PK}{K}, \quad (1.4)$$

де WACC – середньозважена вартість капіталу;

K_{BK} – очікувана ставка вартості власного капіталу;

K_{nk} – очікувана ставка вартості залученого і позиченого капіталу;

K – сукупний капітал;

BK – сума власного капіталу;

PK – сума залученого і позиченого капіталу;

S – ставка податку на прибуток [30].

Третім основним методом оцінки ринкової вартості банку в рамках дохідного підходу є метод економічного прибутку. Його сутність полягає в тому, що за підсумками будь-якого звітного періоду можна визначити величину економічного прибутку, віднявши від бухгалтерського прибутку витрати на обслуговування залученого капіталу [12, с. 188].

При цьому, вартість підприємства, у такому випадку можна розрахувати як суму інвестованого капіталу на момент оцінки та суму приведених значень економічного прибутку у майбутні періоди за формулою 1.5.

$$V = CI + EP_{pv}, \quad (1.5)$$

Де V – вартість банку;

CI – сума інвестованого капіталу;

EP_{pv} – приведена вартість економічного прибутку у майбутні періоди [12, с. 188-189].

Витратний (майновий) підхід. За національним стандартом оцінки №1 витратний підхід передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єкта оцінки з подальшим коригуванням їх на суму зносу (знецінення) [17]. Сутність даного підходу полягає в тому, що цінність будь-якого майна не може перевищувати цінність іншого, аналогічного за призначенням і споживчими характеристиками, майна із урахуванням усіх поправок щодо фізичного, функціонального або економічного зносу. Саме тому витратний підхід називають також майновим [11, ст. 134]. В межах витратного підходу виділяють такі методи оцінки вартості:

- Метод накопичення активів полягає у визначенні чистої вартості активів банку;
- Метод прямого відтворення полягає у визначенні вартості відтворення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення);
- Метод заміщення полягає у визначенні вартості заміщення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення).

Ринковий (порівняльний) підхід базується на дотриманні принципу заміщення (наявності еквівалентного замітника), відповідно до якого вартість оцінюваного банку не може перевищувати вартість іншого доступного об'єкта оцінки зі схожими властивостями. У більш розгорнутому вигляді ринковий, або порівняльний підхід можна визначити як процес порівняння між вартістю конкретного банку та ринковою вартістю всіх подібних до нього фінансових установ, повні або часткові права власності на які є доступними для купівлі-

продажу на даний момент, із врахуванням усіх необхідних поправок. Базою для порівняння можуть бути статистичні дані, згруповані за галузевою ознакою, розмірами активів або капіталу, основними бізнес-інтересами, характеристиками обігу на фондових ринках тощо [12, ст. 202].

Основними методами порівняльного підходу є:

- Метод ринку капіталу – ґрунтується на припущенні про рівноцінність ринкової вартості цілісного майнового комплексу його ринковій капіталізації або можливій ринковій капіталізації з урахуванням вартості прав контролю.
- Метод ринкових угод - базується на припущенні про еквівалентність ринкової вартості цілісного майнового комплексу цінам продажу подібних цілісних майнових комплексів.
- Метод галузевих коефіцієнтів – ґрунтується на використанні рекомендованих співвідношень між ціною і певними фінансовими параметрами. Галузеві коефіцієнти розраховуються спеціальними аналітичними організаціями на основі довготривалих статистичних спостережень за співвідношенням між ціною власного капіталу компанії (банку) та його найважливішими фінансовими показниками в умовах економічної стабільності. Проте в Україні такі розрахунки та спостереження не здійснювалися [14, с. 98-99].

На основі вищезгаданих 3-х підходів до оцінки вартості банку, у 2 розділі випускної кваліфікаційної роботи буде здійснено оцінку вартості одного з найвідоміших банків України – АТ «Перший український міжнародний банк (ПУМБ)».

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «ПУМБ»

2.1 Дослідження внутрішнього інформаційного забезпечення управління вартістю банку

Дослідження внутрішнього інформаційного забезпечення вважаємо за доцільне починати з аналізу джерел, які використовуються при оцінці вартості банку доходним та витратним підходом.

При розрахунку вартості банку за допомогою доходного підходу оберемо метод дисконтування майбутніх доходів. Вибір методу дисконтування грошових потоків (майбутніх доходів) обумовлений такими причинами:

- Даний метод визначає вартість на основі майбутніх доходів. Проведений аналіз показав, що операції банку приносять і, з огляду на динаміку, будуть приносити дохід і надалі.
- Метод дисконтування майбутніх доходів повністю відповідає завданням оцінки банків в Україні.

Метод капіталізації ми не використовуємо, оскільки для застосування даного методу доходи банку повинні бути рівними протягом досліджуваного періоду часу. У нашому ж випадку, спостерігається тренд зростання доходів, тому ми використовуємо метод дисконтування грошових потоків.

Розрахуємо грошові потоки за 2017-2019 роки, скориставшись даними зі Звіту про фінансовий стан, Звіту про фінансові результати, Звіту про сукупний дохід, Звіту про рух грошових коштів АТ «ПУМБ» і складемо таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Первинні фінансові показники АТ «ПУМБ» за 2017-2019 рр. станом на 31.12, тис. грн.

Показники	2017	2018	2019
Чистий дохід	3790821	5700983	7258253

Чистий прибуток	884035	2331428	2603717
Капітальні зобов'язання	23899	24161	15485
Амортизація	-	329846	370350
Дохідні активи	43710789	39408961	44181582
Приріст дохідних активів	-	-4301828	4772621
Зобов'язання	41659069	43547322	46369841
Приріст зобов'язань	-	1888253	2822519

*Примітка: складено автором за джерелами [35, 36, 37]

Дані за показниками чистий дохід та чистий прибуток взяті зі Звіту про фінансові результати. Дані про капітальні зобов'язання (контракти на покупку основних засобів) взяті з примітки 30 «Умовні та інші зобов'язання», дані про амортизацію взяті з примітки 22 «Сегментний аналіз (інформація про прибутки і збитки звітних сегментів Банку)». До активів, що приносять дохід, ми віднесли всі активи банку за вирахуванням основних засобів та грошових коштів та їх еквівалентів.

Для того, щоб уникнути помилок в прогнозуванні, розрахуємо коефіцієнти до чистого доходу банку для параметрів «амортизація» і «капітальні зобов'язання». Також розрахуємо середні темпи приросту для параметрів «дохідні активи», «зобов'язання» і «чистий дохід». Чистий прибуток спрогнозований виходячи з коефіцієнта загальної рентабельності. Отримані коефіцієнти і середні темпи приросту представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Розрахункові коефіцієнти АТ «ПУМБ», %

	2017	2018	2019	Середнє значення
Частка амортизації в ЧД		5,79	5,10	
Частка капітальних зобов'язань в ЧД	0,63	0,42	0,21	0,42
Темпи приросту дохідних активів	-	9,84	12,11	1,14
Темпи приросту зобов'язань	-	4,53	6,48	5,51
Темп приросту доходів				
Загальна рентабельність	23,32	40,90	35,87	33,36

*Примітка: складено автором за джерелами [35; 36; 37]

На основі отриманих середніх темпів приросту і коефіцієнтів складемо прогнозні грошові потоки на 2020-2022 роки за такою формулою:

$$\text{Грошовий потік} = \text{Чистий Прибуток} + \text{Амортизація} - \text{Капітальні зобов'язання} - (\Delta \text{ дохідних активів} - \Delta \text{ зобов'язань}) \quad (2.1)$$

Розрахунок прогнозних потоків представлений у Таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Розрахунок прогнозних грошових потоків АТ «ПУМБ», тис. грн.

	2020	2021	2022	п/п
Чистий дохід	8743409	10236547	10532487	10957690
Чистий прибуток	2945167	3365890	3614589	4021768
Капітальні зобов'язання	13563	11568	9342	7453
Амортизація	428745	470234	523487	551275
Дохідні активи	49562345	52563098	56213988	60437681
Приріст дохідних активів	5380763	3000753	3650890	4223693
Зобов'язання	49428709	52036512	55093627	58350923
Приріст зобов'язань	3058868	2607803	3057115	3257296
Грошовий потік	1038454	3431606	3534959	3599192

*Примітка: складено автором за джерелами [35; 36; 37]

Завершальним етапом оцінки вартості комерційного банку є дисконтування отриманих грошових потоків на дату оцінки. Для цього, нам необхідно розрахувати ставку дисконту. Ми обрали модель середньозваженої вартості капіталу (weighted average cost of capital – WACC), оскільки дана модель найчастіше використовується у міжнародній практиці для розрахунку ставки дисконту. Маємо такі дані:

1. Величина власного капіталу АТ «ПУМБ» - 9067377 тис грн.
2. Величина залученого і запозиченого капіталу:
 - всього – 21930637 тис грн.;
 - строкові депозити юридичних осіб – 6307584 тис грн.;
 - строкові депозити фізичних осіб - 15294545 тис грн.;
 - строкові депозити інших банків – 328508 тис грн.
3. Всього сукупний капітал (п.1+п.2) – 30998014 тис грн.
4. Середня процентна ставка по строкових депозитах юридичних осіб – 8%.
5. Середня процентна ставка по строкових депозитах фізичних осіб – 10%.
6. Середня процентна ставка по строкових депозитах інших банків - 8%.

7. Ставка податку на прибуток – 18%.
8. Процентна ставка з мінімальним ризиком, розрахована виходячи із середньої по ринку дохідності по депозитних вкладах – 13%.
9. Регулятивна надбавка за специфічні ризики, характерні для банку, до якої відноситься:
 - Ризик неточності прогнозування очікуваних грошових потоків – 2%;
 - Ризик структури капіталу (ставка дисконтування) – 1,5%.
 - Ризик високого рівня кредиторської заборгованості – 0,5%;
 - Ризик погіршення ситуації банку на банківському ринку продажу ресурсів – 1%;
 - Специфічні ризики, характерні для банківської галузі, наприклад посилення жорсткості податкового законодавства – 1%

Підсумовуємо процентні складові, наведені у пунктах 8 та 9, та отримуємо вартість залучення власного капіталу: $13+2+1,5+0,5+1+1=19\%$.

Далі розраховуємо середньозважену вартість сукупного капіталу банку:

$$\begin{aligned}
 WACC &= 19\% \frac{9067377}{30998014} + \left[(1 - 0,18) * 8\% \frac{6307584}{30998014} \right] + \left[(1 - 0,18) * 10\% \frac{15294545}{30998014} \right] + \\
 &+ \left[(1 - 0,18) * 8\% \frac{328508}{30998014} \right] = (19\% * 0,29) + (0,82 * 8\% * 0,2) + \\
 &+ (0,82 * 10\% * 0,49) + (0,82 * 8\% * 0,01) = 5,51\% + (0,82 * 1,6) + \\
 &+ (0,82 * 4,9) + (0,82 * 0,1) = 5,51 + 1,31 + 4,02 + 0,08 = 10,92\%.
 \end{aligned}$$

Отже, вартість залучення або середня платність на вкладений акціонерами власний капітал складає 19%, але з врахуванням платності залученого і запозиченого капіталу, вона знижується до 10,92% - до рівня вартості сукупного капіталу банку.

Таблиця 2.4

**Розрахунок поточної вартості грошових потоків та ринкової вартості
АТ «ПУМБ»**

	2020	2021	2022	п/п
Грошовий потік (CF), Тис. грн.	1038454	3431606	3534959	3599192

Ставка дисконту	10.92 %			
Період	1	2	3	3
Коефіцієнт дисконтування	0.9015507	0,8127936	0,7327746	0.9015507
Майбутня вартість грошового потоку (PV CF), тис. грн.	936218	2789187	2590328	3244854
Вартість банку, тис. грн.				9560587

*Примітка: розраховано автором за джерелами [35; 36; 37]

Загальна величина ринкової вартості банку станом на дату оцінки, яка складається із приведеної вартості майбутніх вільних грошових потоків в прогнозованому періоді за 3 роки та післяпрогнозованому періоді, становить 9560587 тис грн.

Для розрахунку вартості банку за витратним підходом ми обрали метод накопичення активів, який в зарубіжних країнах називають методом чистих активів. Він полягає в визначенні чистої вартості активів банку [11, ст. 135]. Вибір даного методу обумовлений тим, що цей метод дає можливість оцінити вартість банку, використовуючи інформацію щодо ринкової вартості активів, що робить оцінку вартості банку більш реалістичною.

Розрахуємо вартість АТ «ПУМБ» за методом чистих активів.

Таблиця 2.5

Ринкова вартість АТ «ПУМБ» за методом чистих активів станом на 31.12.2019, тис. грн.

№ пор.	Назва статті	Ринкова вартість	Балансова вартість
1	Грошові кошти та їх еквіваленти	9671645	9671645
2	Заборгованість інших банків	1067717,56	1067864
3	Кредитний портфель банку (Кредити клієнтам)	29053427,4	32886479
4	Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток та збиток	39311	39311
5	Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8890820	8890820
6	Основні засоби	1583991	1583991

7	Інвестиційна власність	94309	94309
8	Нематеріальні активи	279641	279641
9	Право користування активами	264713	264713
10	Інші активи	606699	658445
11	<i>Усього активів</i>	<i>51287561</i>	<i>55437218</i>
12	Заборгованість перед іншими банками (Кошти банків)	934276	934276
13	Кошти клієнтів	42752593	42752593
14	Зобов'язання з оренди	294619	294619
15	Поточне зобов'язання з податку на прибуток	140298	140298
16	Відстрочене податкове зобов'язання	26433	26433
17	Інші зобов'язання	2221622	2221622
18	<i>Усього зобов'язань</i>	<i>46369841</i>	<i>46369841</i>
	<i>Чиста вартість активів</i>	<i>4917720</i>	<i>9067377</i>

*Примітка: складено автором на основі [44]

Відповідно до наведеної таблиці охарактеризуємо результати розрахунку чистої вартості активів.

1. Грошові кошти та їх еквіваленти через високий рівень їх ліквідності при оцінці їх ринкової вартості прийнято рівними балансовій вартості.
2. Кошти в інших банках для визначення їх ринкової вартості повинні бути скориговані на ймовірність одержання розміщених коштів у банках-контрагентах. Відповідно до примітки 7 фінансової звітності АТ "ПУМБ" [36] було виділено кошти в іноземних банках країн - членів ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) та коштів, розміщених в інших зарубіжних та вітчизняних банках. Для банків з країн – членів ОЕСР, що мають високі кредитні рейтинги та мінімальний ступінь ризику, коригування не проводилося. Таким чином, їх вартість дорівнює $900440 * 1 = 900440$ тис грн. Коригування вартості коштів, розміщених в українських банках та банках країн – не членів ОЕСР (УІБ), проведено на рівень потенційного ризику,

експертно визначеного на рівні 2% (рівень резервування стандартної заборгованості за МСФЗ). Їх вартість становитиме: $(3814+3508)*0,98=7175,56$ тис грн.

Крім цього, необхідно зменшити їх вартість на суму знецінених коштів та суму сформованих резервів, тобто на 215 тис грн.

У 2019 році АТ «ПУМБ» здійснював операції «зворотнього репо» з Національним банком України. Сума договорів становить 160317 тис грн.

Так як за операцією репо фінансові ризики та вигоди від володіння цінними паперами залишаються у продавця, а отже, не переходять до банку, який придбав цінні папери з умовою їх зворотного продажу, коригування не проводилося. Отже, вартість договорів «зворотнього репо» складає $160317*1=160317$.

Таким чином, загальна вартість коштів у інших банках становитиме:

$$V_{\text{мб}} = 900440 + 7175,56 + 160317 - 215 = 1067717,56 \text{ тис грн.}$$

3. Для визначення ринкової вартості кредитного портфеля використовувалась методика, запропонована В.М. Рутгайзером [6]. Етапи розрахунку:

- 1) загальний обсяг кредитного портфеля банку станом на 01.01.2020 становив 32886479 тис грн;
- 2) обсяг непрацюючих кредитів становив 1672757 тис грн.
- 3) приймемо суму необхідного резерву за 100% від попереднього показника, тобто вона становитиме 1672757 тис грн.
- 4) обсяг резерву для покриття робочих кредитів візьмемо як 10% від суми кредиту: $(32886479-1672757)*0,1= 3121372,2$ тис грн.
- 5) визначаємо ринкову вартість кредитного портфеля як різницю між його загальним обсягом і сумою всіх необхідних резервів:

$$V_{\text{кп}} = 32886479 - 1672757 - 3121372,2 = 28092349,8 \text{ тис грн.}$$

4. Балансову вартість цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток та збиток та цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, беремо за ринкову.

5. Основні засоби, інвестиційна власність та нематеріальні активи коригуванню не підлягали, оскільки у 2019 році АТ «ПУМБ» провів їх переоцінку, довівши балансову вартість до ринкової.
6. У 2019 році мала місце зміна права користування активами, а саме будівлями та приміщеннями. Дана зміна становила 264713 тис грн.
7. Інші активи АТ «ПУМБ», що поділяються на фінансові та нефінансові активи, оцінювались на основі коригування первісної вартості на суму резерву.

Обсяг фінансових активів у 2019 році становив 377737 тис грн, резерв - 48418 тис грн, знаходимо їхню ринкову вартість: $377737 - 48418 = 329319$ тис грн.

Обсяг нефінансових активів становив 280708 тис грн, резерв – 3328 тис грн, ринкова вартість нефінансових активів становить: $280708 - 3328 = 277380$ тис грн.

Знаходимо загальну ринкову вартість первісних активів: $329319 + 277380 = 606699$ тис грн.

8. Усі статті зобов'язань приймалися за балансовою вартістю.
9. Чиста вартість активів – це різниця між загальною вартістю активів та загальною сумою зобов'язань: $51287561 - 46369841 = 4917720$ тис грн.

Отже, вартість АТ «ПУМБ» за методом чистих активів становить 4917720 тис. грн.

2.2 Дослідження зовнішнього інформаційного забезпечення управління вартістю банку

Зовнішнє інформаційне забезпечення будемо розглядати із застосуванням порівняльного (ринкового) підходу.

Розрахуємо вартість банку за методом ринку капіталу, обравши 5 банків-аналогів, які здійснюють свою діяльність на українському банківському ринку. Вибір банків-аналогів обумовлений тим, що всі 5 банків мають приблизно однакові:

- обсяги активів, зобов'язань, власного капіталу та чистого прибутку;
- ринкові позиції та перспективи росту, а саме: схожі частки банків на банківському ринку України, знаходяться поруч у різноманітних рейтингах щодо діяльності банку тощо.

Інтернет-журнал «Форіншурер» [41], посилаючись на Національний банк України [40], оприлюднив рейтинги банків України за обсягами активів, зобов'язань, власного капіталу та чистого прибутку за 2019 рік. Використовуючи цю інформацію, було обрано 5 банків-аналогів банку ПУМБ.

Таблиця 2.6

Обсяг активів банків-аналогів станом на 31.12.2019 р., тис. грн.

Місце в рейтингу	Назва банку	Обсяг активів
5	Райффайзен Банк Аваль	95 158 660
6	Альфа-Банк	87 586 005
9	UKRSIBBANK	56 023 116
10	ОТП Банк	49 297 258
11	Credit Agricole	37 243 987

*Примітка: складено автором на основі [44]

Обсяг активів АТ «ПУМБ» у 2019 році становив 55437218 тис грн [44]. Отже, найбільш схожим банком на ПУМБ є Укрсиббанк, його обсяг активів у 2019 році склав 56023116 тис. грн.

Таблиця 2.7

Обсяг зобов'язань банків-аналогів станом на 31.12.2019 р., тис. грн

Місце в рейтингу	Назва банку	Обсяг зобов'язань
------------------	-------------	-------------------

5	Райффайзен Банк Аваль	79 202 452
6	Альфа-Банк	63 394 118
7	UKRSIBBANK	46 996 845
9	ОТП Банк	37 114 957
10	Credit Agricole	30 156 905

*Примітка: складено автором на основі [39]

У 2019 році обсяг зобов'язань АТ «ПУМБ» становив 46369841 тис. грн [44]. За обсягом зобов'язань Укрсиббанк також є найбільш схожим на ПУМБ, маючи 46996845 тис. грн зобов'язань.

Таблиця 2.8

Обсяг власного капіталу банків-аналогів станом на 31.12.2019 р., тис. грн.

Місце в рейтингу	Назва банку	Власний капітал
3	Райффайзен Банк Аваль	13 015 808
8	Альфа-Банк	8 196 348
9	ОТП Банк	7 774 475
10.	UKRSIBBANK	6 778 913
11.	Credit Agricole	5 155 866

*Примітка: складено автором на основі [39]

Власний капітал банку ПУМБ у 2019 році складав 9067377 тис. грн [44]. За розміром власного капіталу на банк ПУМБ найбільш схожим є Альфа-Банк – його власний капітал у 2019 році становив 8196348 тис. грн.

Таблиця 2.9

Обсяг чистого прибутку банків-аналогів станом на 31.12.2019 р., тис. грн.

Місце в рейтингу	Назва банку	Чистий прибуток
2	Райффайзен Банк Аваль	4 748 714
4	UKRSIBBANK	2 580 448
5	ОТП Банк	2 536 756
7	Credit Agricole	1 729 931
8	Альфа-Банк	1 591 156

*Примітка: складено автором на основі [44]

У 2019 році АТ «ПУМБ» отримав рекордні 2603717 тис. грн чистого прибутку [44]. За обсягом чистого прибутку бачимо, що одразу два банки схожі

на ПУМБ, а саме Укрсиббанк та ОТП банк. В усіх трьох банків у 2019 році чистий прибуток склав більш ніж як 2,5 мільярди гривень.

Отже, провівши дослідження даного рейтингу банків України, було обрано 5 банків-аналогів банку ПУМБ, а саме: Райффайзен банк Аваль, Альфа-Банк, ОТП Банк, Укрсиббанк та Креді Агріколь Банк. Проведено необхідні розрахунки і представлено нижче у табл. 2.10 та табл. 2.11.

Таблиця 2.10

Значення фінансових показників банків-аналогів методом ринку капіталу станом на 31.12.2019, тис. грн.

Назва банку	Ціна 1 акції (грн.)	ВК на 1 акцію (ВК/к-сть акцій)	Чистий прибуток на 1 акцію (ЧП/к-сть акцій)
АТ «Райффайзен банк Аваль»	0,1	0,0002	0,000077
АТ «Укрсиббанк»	0,01	0,00001	0,000005
АТ «Креді Агріколь Банк»	1	0,004	0,001
АТ «ОТП Банк»	12390,93	15,57	5,05
АТ «Альфа-Банк»	0,1	0,00003	0,000007

*Примітка: розроблено автором

Як бачимо, найдорожче коштують акції АТ «ОТП Банк», відповідно показник власного капіталу на одну акцію та чистого прибутку на одну акцію є найбільшим серед досліджуваних банків.

Таблиця 2.11

Розрахунок цінових коефіцієнтів банків-аналогів

Назва банку	Ціна 1 акції/ВК на 1 акцію	Ціна 1 акції/ЧП на 1 акцію
АТ «Райффайзен банк Аваль»	500	1298,7

АТ «Укрсиббанк»	10000	2000
АТ «Креді Агріколь Банк»	250	1000
АТ «ОТП Банк»	795,82	2453,65
АТ «Альфа-Банк»	3333,33	14285,71
Середнє значення	2975,83	4207,61

*Примітка: розроблено автором

Ринкова вартість за розміром капіталу = $2975,83 * 9067377 = 26982972497,91$ тис. грн.

Ринкова вартість за розміром чистого прибутку = $4207,61 * 2603717 = 10955425686,37$ тис. грн.

Середньоринкова вартість = $(26982972497,91 + 10955425686,37) / 2 = 37938398184,28$ тис. грн.

Підсумовуючи проведену оцінку за дохідним, витратним та порівняльним підходами необхідно зазначити, як саме можна використовувати дану оцінку для управління вартістю банку та для забезпечення зростання вартості банку у майбутньому.

Згідно вартісно-орієнтованого підходу, оцінка ринкової вартості банку необхідна як дійсному його власнику, так і майбутньому не лише для уявлення про певну суму грошей, в яку він оцінений, а й для того, щоб здійснювати управління банком з урахуванням подальшого зростання його вартості. При цьому, ринкова вартість як об'єкт управління має бути не тільки адекватно вимірюваною, але й передбачати комплекс заходів, які необхідно вжити з метою планування та реалізації відповідних управлінських рішень, а також впровадження відповідних інструментів контролю, оцінки й мотивації їх ефективності [12, с. 294].

Науковець Слободяник О.А. у своїй дисертації на тему «Інструментарій оцінки ринкової вартості банку» запропонував заходи, які необхідно

здійснювати задля підвищення ринкової вартості банку (див. дод. Д). На нашу думку, дані заходи повністю відповідають завданням вартісно-орієнтованого підходу до управління банком. Використовуючи дані заходи, АТ «ПУМБ» зможе здійснювати ефективне управління вартістю, яке буде сприяти її зростанню.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БАНКУ

3.1. Транспарентність як інструмент управління вартістю банку

Національний банк України визначає поняття транспарентності як розкриття банками усім зацікавленим особам інформації, що пов'язана з цілями діяльності, правовими, інституційними і економічними основами, принциповими рішеннями та їх обґрунтуванням, даними та інформацією, що прямо чи опосередковано пов'язані з діяльністю банку, а також умовами підзвітності в повному обсязі, у доступній формі та на своєчасній основі [40].

Достовірна і повна інформація надає можливість її користувачам правильно оцінити фінансовий стан і результати діяльності банку, структуру його ризиків і методи управління ними. Вона є ключовим елементом підтримання надійності кожного окремого банку і банківської системи країни в цілому на основі створення дієвої системи зворотних зв'язків між банками та учасниками ринку й забезпечення ефективного контролю їх діяльності з боку наглядових органів. Підтримка транспарентності діяльності банку на достатньому рівні є конкурентною його перевагою. За високого рівня транспарентності зростає можливість виявлення найефективніших проектів вкладення коштів, запобігання зловживанням з боку менеджменту банку через реалізацію акціонерами своїх прав власності; підвищується здатність учасників ринку в стресових умовах приймати обґрунтовані економічні рішення; обмежуються системні ефекти дестабілізації ринку або значно зменшуються їх негативні прояви [29].

Крім того, наявність розвинутої системи фінансової звітності та розкриття інформації є передумовою існування розвинутого фондового ринку, без чого неможливе впровадження вартісно-орієнтованого менеджменту в банках. На жаль, сьогодні в Україні є певні проблеми з транспарентністю

банківської інформації, що пов'язано з багатьма факторами, серед яких: небажання банків або їх власників розкривати всю необхідну інформацію і тим самим дотримуватися світових стандартів банківського бізнесу; нестабільна економічна ситуація та недостатньо розвинута банківська сфера; відсутність у банків практичного досвіду й оперативних навиків надання транспарентної інформації про свою діяльність; недосконалість транспарентних вимог Національного банку України; недостатньо розвинута система банківського нагляду та відсутність санкцій за недотримання належної транспарентності банківської інформації з боку Національного банку України тощо [32].

Транспарентність має великий вплив на вартість банку. При цьому, цей вплив може бути як позитивним, так і негативним. Для банків поглиблення транспарентності є проблемою далеко не однозначною. Це пояснюється тим, що бізнес банків базується на взаємовідносинах з клієнтами, багато з яких висувають підвищені вимоги до конфіденційності. Звідси можна зробити висновок, що за певних умов транспарентність навіть може знижувати вартість банку. В цілому ж чутливість до прозорості різних зацікавлених сторін різна. Визначено, що найбільше зацікавлення до транспарентності мають міноритарні акціонери та потенційні інвестори [3].

Окрім транспарентності (або прозорості) існує ще поняття відкритості банківської інформації. На відміну від відкритості бізнесу, прозорість передбачає не лише доступ до інформації, а й її зрозумілість для користувачів. Іншими словами, відкритість базована на кількості доступної інформації, що надає банк, а транспарентність – на її якісних характеристиках, таких, як достовірність, повнота, своєчасність, відкритість, зрозумілість, доречність, зіставність, суттєвість [32].

Аналізуючи статистичну інформацію НБУ та комерційних банків, можна зробити висновки, що всі діючі інформаційні ресурси банків на сьогодні фактично створені тільки для професійних користувачів. Інформація, що міститься в звітах, вимагає спеціальної підготовки (освіти економічної, фінансової, бухгалтерської) для прочитання і проведення аналізу. Якщо

кредитні організації, підприємства можуть провести аналіз опублікованих даних, і у них є фахівці відповідної підготовки, то здебільшого фізичні особи, і навіть підприємці, це зробити, вірогідно, не зможуть. Наприклад, техніка читання балансу є одним із найбільш складних методів аналізу. Оволодіння нею вимагає розуміння характеру банківських операцій, знання правил бухгалтерського та податкового обліку. Для збільшення прозорості банківської системи необхідно інформувати і клієнтів банків – юридичних та фізичних осіб. Для цього потрібно створення інформаційних реєстрів, які б містили необхідну інформацію, але при цьому не порушували б законодавчі норми захисту банківської таємниці конкретної особи – клієнта банку. Щоб зробити банківську систему прозорою, а таким чином, і привабливою для клієнтів, Національному банку України слід розміщувати схему, що роз'яснює опубліковану інформацію, а також перероблену інформацію у вигляді, доступному для прочитання [27].

Науковець Івасів І.Б. у своїй монографії «Управління вартістю банку» [3] наводить 3 канали впливу транспарентності на зниження вартості залучення ресурсів, а отже на збільшення вартості банку:

- Канал 1. Можливості виявлення найбільш ефективних проектів для вкладення коштів (проектна роль транспарентності);
- Канал 2. Запобігання зловживанням з боку менеджменту через реалізацію акціонерами своїх прав власності (управлінська роль транспарентності)
- Канал 3. Зменшення асиметричності інформації для інвесторів та вкладників [3, с. 228].

В свою чергу на ці канали впливають:

- Інформаційна відкритість банку;
- Ринкова вартість акцій;
- Інформація фінансових посередників, вкладників та інвесторів.

Автор пояснює, що перший канал демонструє як розкриття інформації надає вкладникам, і особливо інвесторам, можливість відбору найбільш ефективних напрямів розміщення коштів («проектна роль транспарентності»).

Брак чи нестача надійної й достовірної інформації заважає потокам фінансових та людських ресурсів прямувати до тих компаній, які створюють вартість, і втікати від безперспективних з економічного погляду фірм і навіть галузей економіки. Навпаки, транспарентність дозволяє інвесторам і вкладникам зменшити ризик помилки в розміщенні коштів і робить їх інвестиційні рішення більш обміркованими. Другий канал відображає управлінську роль транспарентності, яка спрямована на стимулювання менеджменту ефективно управляти активами та зобов'язаннями банку та запобігання присвоєнню менеджерами коштів, які належать власникам. Інший ефект управлінської ролі розкриття інформації досягається через зниження премії, який вимагають інвестори і вкладники банку за ризик можливих зловживань з боку менеджерів, що, у свою чергу, призводить до зменшення вартості залучення банком ресурсів [3, с. 228-231]. Третій канал впливу транспарентності на вартість банку виявляється через зменшення несприятливого вибору. Основний компонент ліквідності — це витрати несприятливого вибору, тобто ситуації, коли одна сторона ринкових відносин не може спостерігати за якістю товарів та послуг, що надаються іншою стороною. Оприлюднення банками та іншими компаніями фінансової інформації щодо своєї діяльності скорочує ризик втрат інвесторів, спричинених участю у торгах більш поінформованих учасників, залучає на фінансовий ринок більше коштів і знижує ризик ліквідності інвесторів. Це в сукупності підвищує вартість банку.

Основними причинами низької транспарентності банківської діяльності вважаємо такі:

- використання банками конфіденційної інформації, що апріорі не може бути доступною для інвесторів і вкладників, оскільки це гарантує банк і забезпечено законом;
- несприятливе конкурентне середовище на ринку банківських послуг, асиметрія інформації;
- небажання банку розкривати всю інформацію про його власників;

- відсутність у банківських працівників достатнього практичного досвіду й оперативних навиків формування і надання прозорої інформації про банківську діяльність. Це обумовлено, зокрема, тим, що для вітчизняних банків не створено достатньо формалізованих умов такого надання та не сформовано у структурі банку спеціальних органів чи структур, які б могли високоякісно й своєчасно здійснити таке надання як електронним, так і документарним способом;
- недосконалість транспарентних вимог Національного банку України. Під транспарентністю в даному випадку слід розуміти розкриття інформації про внутрішні процеси прийняття рішень, тобто пояснення того, як проголошену економічну інформацію використовують при прийнятті рішень, що стосуються монетарної політики. При цьому важливим є розкриття центральним банком інформації про цілі та кількісні орієнтири монетарної політики, стратегію й тактику монетарної політики, механізм і процедури прийняття рішень; результати та ефекти здійснюваної політики [32].

У 2014-2015 роках українським рейтинговим агентством «Українське кредитно-рейтингове агентство» (UCRA) проводилось дослідження, в якому аналізувалось якість розкриття інформації на своїх сайтах найбільшими фінансовими установами – банками I і II групи за класифікацією НБУ протягом 2014-2015 рр. Згідно з методологією «Українського кредитно-рейтингового агентства», яка розроблена з урахуванням міжнародної практики, розглядалось розкриття інформації за трьома основними блоками, а саме: структура власності та корпоративне управління; операційна діяльність та фінансова звітність; менеджмент і колегіальні органи [45]. Кращим серед банків за якістю розкриття інформації на сайті був визнаний «Приватбанк», рівень прозорості якого склав 74,88%. Другу сходинку рейтингу зайняв «Перший Український Міжнародний Банк» (74,13% розкриття). На третьому місці – «ВТБ Банк» (71,63%) [38]. Як бачимо, АТ «ПУМБ» вже тоді показував гарні результати як банк з високим рівнем транспарентності.

Національний банк України у 2019 році затвердив, на нашу думку, надважливу постанову для забезпечення транспарентності банків України – це Постанова Правління НБУ від 28 листопада 2019 року №141 «Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг» [22]. У 2020 році, а саме 14 травня, НБУ затвердив зміни до цієї постанови та визначив, що постанова вступає в чинність з 1 вересня 2020 року (див. *дод. Е*)

Контроль за дотриманням вимог щодо розкриття банками інформації здійснюватиме НБУ шляхом щоденного моніторингу веб-сайтів і реклами банків. За порушення прав споживачів передбачено штрафні санкції від 300 до 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне порушення (за Законом «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг») [23].

Провівши аналіз офіційного сайту АТ «ПУМБ» на відповідність новим вимогам НБУ, було визначено, що банк виконує вищезгадані вимоги на 100%.

Як свідчать дослідження науковців, причини небажання банками розкривати інформацію такі: по-перше, побоювання потрапити в ситуацію, коли на підставі опублікованих даних непрофесійні користувачі приходять до некоректних висновків, що може негативно вплинути на ринкову позицію банку. По-друге, це специфіка інформаційної політики великих банків і особливо держбанків, позаяк вони не вважають за необхідне «виглядати краще» (ефект масштабу дозволяє їм нехтувати додатковою можливістю залучення клієнтів). По-третє, це причина, протилежна другій – банк, навпаки, хоче виглядати краще, ніж є насправді, тому не хоче розповсюджувати інформацію, з якої можна зробити висновки про його незадовільний фінансовий стан, або банку загрожує банкрутство, тому може відштовхнути потенційних клієнтів [34].

Банки відмовляються опубліковувати інформацію, що містяться у звітах, через необхідність збереження банківської таємниці, проте це рішення є необґрунтованим, оскільки всі публічні банківські звіти подаються в

узагальненому вигляді, не містять специфічну або деталізовану інформацію. У звітах, містять персональні дані, можна не висвітлювати дані про особу, якій вони належать, або представити дану інформацію частково. До того ж, щоб мати певну картину щодо діяльності банків для забезпечення вимог прозорості, зовсім не потрібно публікувати перелік клієнтів та дані щодо їхнього фінансового стану [34]. При цьому регулятор банківської системи в особі НБУ повинен нести відповідальність за вирішення проблем, пов'язаних із доступом до розміщеної інформації (своєчасність і регулярність розміщення, працездатність сайту та інше), відповідаючи принципам соціальної значущості контролю достовірності даних про банківську систему.

Отже, проаналізувавши ситуацію щодо рівня прозорості банків України, пропонуємо такі шляхи щодо підвищення прозорості банківської інформації:

- 1) повна підпорядкованість банків прозорим вимогам з боку Національного банку України, а саме: систематичне розкриття інформації про внутрішні процеси прийняття рішень, інформації про цілі та кількісні орієнтири монетарної політики, стратегію й тактику монетарної політики, механізм і процедури прийняття рішень щодо рефінансування та ліцензування;
- 2) вдосконалення методів контролю за дотриманням розкриття інформації банківськими установами на основі принципів чіткої структурованості, оптимальності, кумулятивності, добровільності, системності, безперервності та адекватності сучасному ринковому середовищу;
- 3) забезпечення прозорості діяльності посадових осіб НБУ через спрощення процесу комунікації регулятора із суспільством; формування механізму недопущення до керівних посад у діючих банках та відмови у праві придбання істотної участі особам, що сприяли банкрутствам банків у минулому;

- 4) вдосконалення механізму корпоративного управління, що сприятиме підвищенню прозорості внутрішніх процесів в банках, підвищить інвестиційну привабливість банків та залучить інвесторів, в тому числі й інституційних;
- 5) підвищення рівня професійної кваліфікації персоналу банків та оперативних навичок формування і надання прозорої інформації про банківську діяльність та формування у структурі банку спеціальних органів чи структур, які б мали можливість високоякісно й своєчасно здійснювати надання прозорої інформації про банківську діяльність конкретного банку як електронним, так і документарним способами, а саме інформацію про: структуру власності банку, в тому силі оприлюднення інформації щодо кінцевих бенефіціарних власників; вразливість до ризиків; фінансові результати та фінансовий стан; стратегії ризик-менеджменту; міжнародні стандарти бухгалтерського обліку; основну інформацію про менеджмент і корпоративне управління;
- б) створення та оприлюднення відкритого рейтингу прозорості банків України. Основою такого рейтингу повинні бути інформаційні блоки, за оцінкою яких, буде чітко видно, який банк здійснює прозору діяльність, а який вдається до прихованих дій; – формування громадянського запиту на відповідність банківської системи умовам транспарентності, оскільки посилення тиску громадянського суспільства на бізнес дозволяє розглядати його як потужний соціальний інститут, який зобов'язує банки рахуватися не тільки з акціонерами (в першу чергу, мажоритарними), а й зі усіма зацікавленими сторонами; – завершення процедури санації банківської системи. Очищення банківської системи України від проблемних банків надсилає наявним та потенційним інвесторам і вкладникам сигнал про наміри регулятора оптимізувати та зміцнити банківську систему, організувати її роботу на нових, більш

прозорих принципах, що є одним з ключових чинників повернення довіри до неї з боку клієнтів [38].

3.2. Вдосконалення інформаційного забезпечення управління вартістю банку

Інформаційне забезпечення управління вартістю банку має суттєве значення для якісного управління вартістю банку. Від його достовірності, прозорості та точності залежить фактично доля банку, його репутація як серед акціонерів, так і серед клієнтів.

Автори монографії «Управління вартістю банку» на чолі з професором Шульгою Н.П. [12] зазначають три основні підходи до представлення звітності про вартість:

1. розширення інформаційної насиченості існуючих фінансових звітів за рахунок включення релевантної інформації щодо важливих монетарних чинників впливу на вартість компанії;
2. складання додаткових звітів про створення вартості та її розподіл між основними стейкхолдерами;
3. формування додаткових звітів у вигляді інформаційних прес-релізів до основного звіту із розкриттям переважно нефінансової інформації, яка важлива для інвесторів щодо оцінки ними успіхів компанії у створенні ринкової вартості [12].

Ми цілком згодні з даними підходами до оприлюднення банками інформації про вартість, проте пропонуємо використовувати наші пропозиції щодо вдосконалення інформаційного забезпечення управління вартістю банку, які є такими:

- Підвищення банками транспарентності інформації, повна її відповідність всім встановленим Національним банком України вимогам;
- Вдосконалення банківської звітності – висвітлення у звітності окрім інформації щодо фінансового стану банку дані про цінності, місію, бачення, благодійність, корпоративне управління банку тощо;

- Проведення оцінки вартості банку декількома підходами, щоб зрозуміти, який саме підхід дає більш достовірну та повну інформацію про вартість банку, та використання цього підходу у майбутньому;
- Використання політики «знай свого клієнта» з точки зору того, що кожен клієнт потенційно впливає на вартість банку, адже впливає на якість активів, пасивів і в цілому на фінансовий стан банку;
- Постійний моніторинг банківського ринку – визначення найбільших конкурентів, найуспішніших банків, а також банків, які ліквідуються або збанкрутували, оскільки перша частина банків допоможе нам збільшити власну вартість, використовуючи їх досвід управління вартістю, а друга частина покаже, які управлінські рішення краще не приймати
- Для більш точного проведення оцінки вартості банку необхідно запровадити посаду оцінювача, основним обов'язком якого буде безпосередньо здійснення оцінки та підготовка звітності за її результатами;
- Кожному банку необхідно розробити внутрішні документи, в яких буде чітко прописано, за допомогою яких методів та підходів банк здійснюватиме необхідні розрахунки для проведення оцінки вартості банку.

АТ «ПУМБ» має високий рівень прозорості інформації, проте є недоліки, які банку, на нашу думку, необхідно виправити:

1. Банк виконує розпорядження НБУ та розміщує на офіційному веб-сайті Звіт про управління. Проте, він є складовою частиною Річного фінансового звіту [44] і знаходиться в самому його кінці. На нашу думку, даний звіт повинен бути окремим від інших і містити в собі елементи кращого візуального сприйняття інформації – фото, рисунки, текст, написаний яскравими кольорами, оскільки цей звіт містить нефінансову інформацію, яка буде цікава не тільки банкірам, а і клієнтам банку.

2. На офіційному сайті банку відсутні дані про його вартість чи оцінку вартості. На нашу думку, ця інформація може бути корисною як для стейкхолдерів та бенефіціарів, так і для клієнтів, оскільки чим більша вартість банку, тим більший рівень довіри до нього у клієнтів.
3. Проведення серед персоналу навчальних тренінгів, які направлені на формування у працівників уявлення про важливість підвищення вартості банку, механізм її формування та оцінки, а також про вплив всієї інформації, яка використовується в банку, на вартість банку в цілому.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було досліджено:

- 1) Сутність та структуру інформаційного забезпечення в контексті управління вартістю банку – визначено спектр інформації, що необхідна для ефективного управління вартістю, та інформації, що впливає на зростання вартості банку;
- 2) вартість АТ «ПУМБ» - здійснено оцінку вартості за трьома підходами, для цього використано по одному методу з кожного підходу;
- 3) вплив транспарентності банку на його вартість, охарактеризовано шляхи щодо підвищення прозорості банківської інформації;
- 4) розроблено пропозиції щодо необхідності вдосконалення інформаційного забезпечення управління вартістю банків України в цілому, та АТ «ПУМБ» зокрема; визначено недоліки, які допускає АТ «ПУМБ» щодо рівня відкритості інформації та наведено пропозиції щодо їх усунення.

За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки:

- 1) В аспекті управління вартістю банку інформаційне забезпечення – це сукупність даних, отриманих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що впливають на формування та прийняття певних управлінських рішень щодо вартості фінансової установи, зокрема це дані, які характеризують фінансовий стан банку, ефективність його діяльності, конкурентоспроможність та інші важливі аспекти його функціонування.
- 2) До джерел інформаційного забезпечення управління вартістю банку відносять зовнішнє інформаційне забезпечення (дані Національного банку України, дані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб,

дані рейтингових агентств, макроекономічні показники, галузеві показники, маркетингові дослідження галузі, біржові показники та показники фінансових ринків) та внутрішнє інформаційне забезпечення (фінансова та нефінансова звітність). Обидва види інформаційного забезпечення є однаково важливими і разом складають якісну інформаційну базу для управління вартістю банку.

- 3) Під час проведення дослідження було виявлено, що нефінансова інформація має не менш важливий вплив на вартість банку, ніж фінансова, оскільки для стейкхолдерів та клієнтів репутація банку, його соціальна позиція, участь у благодійності та житті країни є не менш важливими показниками, ніж прибутковість та частка на банківському ринку.
- 4) Оцінка вартості АТ «ПУМБ» була проведена за 3-ма підходами, а саме за дохідним, витратним та ринковим підходами. Отриманий результат виявився досить різним, оскільки для оцінки були відібрані різні показники. На нашу думку, найоб'єктивнішою оцінкою є оцінка за дохідним підходом з використанням методу дисконтування грошових потоків, оскільки банк показує стабільний зростаючий дохід, а отже дана оцінка вартості є найближчою до реальної.
- 5) Транспарентність банку має велике значення для його вартості. Вона надає можливості виявлення найбільш ефективних проектів для вкладення коштів, дозволяє запобігати зловживанням з боку менеджменту через реалізацію акціонерами своїх прав власності, а також зменшити асиметричність інформації для інвесторів та вкладників.

З метою покращення якості та прозорості інформаційного забезпечення в контексті управління вартістю банку нами були розроблені пропозиції, що обумовлюють:

1. Необхідність регламентації процесів відбору та аналізу інформації, яка безпосередньо використовується для управління вартості банку, координації дій відповідних підрозділів банку;
2. Акцентування уваги на аналізі нефінансової інформації про банк та його конкурентне середовище, використовувати дану інформацію для управління вартістю банку;
3. Підвищення рівня транспарентності банківської інформації, публікування всієї необхідної інформації про банк відповідно до вимог НБУ на офіційному веб-сайті банку.

Сподіваємось, не тільки АТ «ПУМБ», а й усі банки України, надаватимуть більшого значення інформаційному забезпеченню, що забезпечуватиме ефективне управління вартістю банку. Адже саме інформаційне забезпечення – це запорука якісної та точної оцінки, а відповідно і прийняття правильних управлінських рішень, що в свою чергу призведуть до досягнення найголовнішої мети діяльності банку – зростання його вартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобиль В. В. Облік у банках [Текст]: навчальний посібник / В. В. Бобиль; Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Дніпропетровськ, 2015. Акцент ПП. – 328 с.
2. Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 400 с.
3. Івасів І.Б. Управління вартістю банку : монографія / І.Б. Івасів. – К. : КНЕУ, 2008. – 288 с.
4. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
5. Решоткин К.А. Оценка рыночной стоимости коммерческого банка / К.А. Решоткин – М. : МГУ : ТЕИС, 2002. – 286 с.
6. Рутгайзер В.М. Оценка рыночной стоимости коммерческого банка : учеб. Пособие / В.М. Рутгайзер [2-е изд.]. – М. : Маросейка, 2008. – 432 с.
7. Васюренко О.В., Волохата К.О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб.– К.: Знання, 2006. – 463 с.
8. Захарова І.В., Філіпова Л.Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. /– К.: Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.
9. Сорокіна Л.В., Кочетков В.М., Камарицький Ю.С. Інноваційні методи оцінки банківського капіталу: монографія. - К. : [СІК ГРУП УКРАЇНА], 2014. - 244 с.
10. Васюренко О.В., Сердюк Л.В., Сидоренко О.М. та ін. Облік і аудит у банках: Навч. посіб. / За ред. О.В. Васюренка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 623 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
11. Шульга Н.П., Арістова А.М., Недеря Л.В. [та ін.] Оцінка вартості банку; за наук. Ред. Н.П. Шульги. – К.: Київ. Нац. Торг.-екон.ун-т, 2012. – 196 с.

12. Шульга Н.П., Слободяник О.А., Глибокий В.М. та ін. Управління вартістю банку: монографія / за заг.ред. Н.П. Шульги. – К.: Київ.нац.торг.-екоп.ун-т, 2013. – 392 с.
13. Інформаційні системи і технології в економіці: підручник / за ред. В. С. Лономаренка. – К.: Академія, 2002. – 544 с. – С. 115.
14. Інформаційні системи і технології в статистиці: навч. посіб. / За ред. д-ра екоп. наук, проф. В.Ф. Ситника. – К.: КНЕУ, 2003. – 267 с.
15. Слободяник О.А. Інструментарій оцінки ринкової вартості банку : дис. ... канд. Екоп. Наук : 08.00.08 / Слободяник Олександр Анатолійович. – К., 2011. – 239 с.
16. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України від 24.10.2011 №373. Постанова Правління НБУ станом на 01.01.2019 № z1288-11.
17. Про затвердження Національного стандарту N 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" Постанова Кабінету Міністрів України; Стандарт від 10.09.2003 № 1440
18. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // *Економічний аналіз*. — 2011. — Вип. 9. Ч. 2. — С. 69—71.
19. Ибрагимов Р. Стратегия финансирования и управление стоимостью компании [Электронный ресурс] / Рауф Ибрагимов // URL: http://www.cfin.ru/management/finance/capital/finstrat_and_val.shtml.
20. Международные стандарты оценки 2011/ Перевод с английского под ред. Г.И.Микерина, И.Л.Артеменкова. – М: Саморегулируемая общероссийская общественная организация «Российское общество оценщиков», 2013. – 188 с.
21. Про затвердження Національного стандарту N 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" Постанова Кабінету Міністрів України; Стандарт від 10.09.2003 № 1440

22. Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг : Постанова Правління НБУ від 28.11.2019 № 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-19#Text>
23. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III (ред. від 04.10.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
24. Андреева Г.І., Ярошенко А.С. До питання якості інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності // *Ефективна економіка*. – 2013. - №2.
25. Босак І.П., Палига Є.М. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 4. – С. 193–195.
26. Бухвалов А.В., Волков Д.Л. Исследование зависимости между показателями фундаментальной ценности и рыночной капитализацией российских компаний // *Вестник СПбГУ*. -2008. -Вып.1. -№8.
27. Вербинська М.О. Удосконалення системи державного регулювання транспарентності комерційних банків /М.О. Вербинська // *Вчені записки Університету "КРОК". Серія "Економіка"*. - 2017. - Вип. 47. - С. 44-51
28. Воробей В. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу / В. Воробей, І. Журавська; за заг. ред. Ю. Щербіної. – К.: *Представництво ООН в Україні*, 2010. – 84 с.
29. Герасименко Р., Герасименко В., Самофалова В. Методика визначення рівня транспарентності в оцінюванні фінансової стійкості банку за умов асиметрії інформації // *Фінанси, учет, банки*. – 2016. - №1.
30. Герасимович А.М., Бондаренко В.В. Оцінка вартості капіталу // *Вісник ЖДТУ №3 (45)* – 2013.

- 31.Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством // *Економіка та держава*. – 2006. – № 7. – С. 19 – 24.
- 32.Довгань Ж.М. Вплив прозорості на фінансову стійкість банківської системи України // *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. – 2011. - №16. – С. 66-72.
- 33.Козак В.Г. Удосконалення системи інформаційного забезпечення економічного аналізу / В.Г. Козак // *Економіка АПК*. – 2005. – № 1. – С. 66 – 70.
- 34.Медведева О. Е. Внедрение международных стандартов Базель III: плюсы и минусы // *Молодой ученый*. – 2014. – №1. – С. 398-401.
- 35.Перепелиця М. М. Деякі теоретичні аспекти інформаційного забезпечення / М. М. Перепелиця // *Вісник Університету внутрішніх справ*. – 2003. – С. 37-45. – С. 63.
- 36.Рогоза, М. Є. Інформаційне забезпечення стратегічного управління підприємства : використання для вибору стратегічного ринку збуту [Текст] / М. Є. Рогоза, А. А. Скляр // *Культура народів Причорномор'я*. – 2007. – № 99. – С. 99–102.
- 37.Сидоренко О.М. Місце інформаційного забезпечення контрольного процесу в системі управління підприємством / О. М. Сидоренко, Д. В. Половинець // *Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування*. - 2018. - Вип. 2. - С. 184-191.
- 38.Шкодiна І. В., Онiщенко І. О. Підвищення прозорості банківської діяльності як пріоритетний напрямок реформування банківської системи України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2016. № 2 (21). С. 4-14.
- 39.Labhart, P.A. / Volkart, R. (2001): Wertorientiertes Reporting, in: Klingebiel, N. (2001) (Hrsg.): *Performance Measurement & Balanced Scorecard, Munchen 2001*, S. 111-130.

- 40.Офіційний веб-сайт Національного банку України URL:
<https://bank.gov.ua/>
- 41.Рейтинг банків України НБУ URL:<https://forinsurer.com/ratings/banks>
- 42.Річний фінансовий звіт АТ «ПУМБ» за 2017 рік URL:
https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__a1.1.1%20ukr%20ifrs%20financial%20statements%20fuib%202017.pdf?v=636601735955013025
- 43.Річний фінансовий звіт АТ «ПУМБ» за 2018 рік URL:
https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__18%20fuib%20ukr%20financial%20statements.pdf?v=636909211371978052
- 44.Річний фінансовий звіт АТ «ПУМБ» за 2019 рік URL:
https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C__ifrs_fs%202019_ukr.pdf?v=637285301824356509
- 45.УНІАН : інформаційне агенство URL: <http://www.unian.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» за 2017-2018 рр.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2018 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Активи			
Грошові кошти в касі та дорозі	6	1 943 482	1 499 210
Кошти на рахунках в Національному банку України	7	743 346	1 178 795
Заборгованість інших банків	8	5 594 226	5 547 316
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	93 200	162 887
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	11 560 514	-
Цінні папери, наявні для продажу	9	-	10 233 489
Кредити клієнтам	10	27 244 297	25 427 064
Поточний актив з податку на прибуток		-	2 405
Інші активи	13	631 513	697 098
Основні засоби	11	1 415 623	1 253 795
Інвестиційна власність	11	71 876	149 347
Нематеріальні активи	11	320 632	300 003
Право користування активами	12	246 482	-
Відстрочені податкові активи	30	-	12 385
Всього активів		49 865 191	46 463 794
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	14	1 002	-
Заборгованість перед іншими банками	15	697 452	865 004
Кошти клієнтів	16	39 780 153	37 194 276
Випущені депозитні сертифікати	17	832 460	187 194
Випущені єврооблігації	18	-	1 915 014
Інші позикові кошти	19	-	11 193
Зобов'язання з оренди	20	267 402	-
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		62 242	-
Відстрочене податкове зобов'язання	30	15 636	-
Інші зобов'язання	21	1 402 830	996 732
Субординований борг	22	488 145	489 656
Всього зобов'язань		43 547 322	41 659 069
Власний капітал			
Акціонерний капітал	24	3 294 492	3 294 492
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		474 735	484 116
Резерв переоцінки цінних паперів		(24 753)	69 293
Резервний фонд		1 475 430	1 475 430
Нерозподілений прибуток/ (непокритий збиток)		996 305	(620 266)
Всього власного капіталу		6 317 869	4 804 725
Всього зобов'язань та власного капіталу		49 865 191	46 463 794

Звіт про фінансовий стан АТ «ПУМБ» за 2019 рр.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2019 року

(у тисячах гривень)

	Прим.	2019 рік	2018 рік
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	9 671 645	9 040 607
Заборгованість інших банків	7	1 067 864	1 440 447
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	39 311	93 200
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8	8 890 820	9 360 514
Кредити клієнтам	9	32 886 479	27 244 297
Інші активи	12	658 445	631 513
Основні засоби	10	1 583 991	1 415 623
Інвестиційна власність	10	94 309	71 876
Нематеріальні активи	10	279 641	320 632
Право користування активами	11	264 713	246 482
Всього активів		55 437 218	49 865 191
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	13	-	1 002
Заборгованість перед іншими банками	14	934 276	697 452
Кошти клієнтів	15	42 762 593	39 780 153
Випущені депозитні сертифікати	16	-	832 460
Зобов'язання з оренди	17	294 619	267 402
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		140 298	62 242
Відстрочене податкове зобов'язання	27	26 433	15 636
Інші зобов'язання	18	2 221 622	1 402 830
Субординований борг	19	-	488 145
Всього зобов'язань		46 369 841	43 547 322
Власний капітал	21		
Акціонерний капітал		3 294 492	3 294 492
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		456 914	474 735
Резерв переоцінки цінних паперів		122 303	(24 753)
Резервний фонд		1 475 430	1 475 430
Нерозподілений прибуток		3 616 578	996 305
Всього власного капіталу		9 067 377	6 317 869
Всього зобов'язань та власного капіталу		55 437 218	49 865 191

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2017-2018 рр.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансові результати за 2018 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки	26	6 533 279	5 146 005
Інші процентні доходи		40 922	32 082
Процентні витрати	26	(2 451 479)	(2 153 448)
Чисті процентні доходи		4 122 722	3 024 639
Витрати на формування резерву під кредитні збитки	8, 9, 10, 13, 33	(455 305)	(1 156 679)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву під очікувані кредитні збитки		3 667 417	1 867 960
Комісійні доходи	27	1 988 679	1 643 649
Комісійні витрати	27	(483 180)	(459 645)
Чисті комісійні доходи		1 505 499	1 184 004
<i>Чисті прибутки/(збитки) від операцій з іноземними валютами:</i>			
- торгові операції		297 452	286 448
- курсові різниці		(47 926)	17 045
<i>Чисті збитки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</i>			
- торгові операції		(39)	(5)
- зміна справедливої вартості		(794)	(5 180)
<i>Чисті прибутки від цінних паперів, наявних для продажу:</i>			
- торгові операції		-	3 258
<i>Чисті прибутки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:</i>			
- торгові операції		21 382	-
Чистий (збиток)/прибуток від переоцінки інвестиційної власності	11	(449)	3 582
Чистий прибуток від похідних фінансових інструментів		137 184	82 303
Результат від реструктуризації іпотечних кредитів наданих фізичним особам в іноземній валюті	10	(2 564)	(5 524)
Доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1 654	-
Результат від припинення визнання фінансових активів, оцінюваних за амортизованою собівартістю		(212)	-
Сторно резерву під зобов'язання, гарантії, акредитиви та інші збитки	33	-	3 475
Інші доходи	28	122 379	353 455
Операційний дохід		5 700 983	3 790 821
Операційні витрати	29	(3 369 555)	(2 906 786)
Прибуток до оподаткування		2 331 428	884 035
Витрати з податку на прибуток	30	(322 920)	(166 743)
Чистий прибуток за звітний період		2 008 508	717 292
Прибуток на акцію (виражений в гривнях на акцію)	36	140,22	50,08

Звіт про фінансові результати АТ «ПУМБ» за 2019 р.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Звіт про фінансові результати за 2019 рік

(у тисячах гривень)

	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи, розраховані з використанням ефективної процентної ставки	23	7 662 951	6 324 632
Інші процентні доходи		119 009	40 922
Процентні витрати	23	(2 491 187)	(2 451 479)
Чисті процентні доходи		5 290 773	3 914 075
Витрати на формування резерву під кредитні збитки	6, 7, 8, 9, 12, 30	(215 456)	(253 290)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву під очікувані кредитні збитки		5 075 317	3 660 785
Комісійні доходи	24	2 282 346	1 988 679
Комісійні витрати	24	(536 002)	(483 180)
Чисті комісійні доходи		1 746 344	1 505 499
<i>Чисті прибутки/(збитки) від операцій з іноземними валютами:</i>			
- торгові операції		254 849	297 452
- курсові різниці		75 020	(47 926)
<i>Чисті збитки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</i>			
- торгові операції		(1 221)	(39)
- зміна справедливої вартості		(2 256)	(794)
<i>Чисті прибутки від цінних паперів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:</i>			
- торгові операції		8 347	21 382
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки інвестиційної власності	10	24 458	(449)
Чистий (збиток)/прибуток від похідних фінансових інструментів		(67 039)	137 184
Чисті прибутки від кредитів, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		2 555	-
Результат від реструктуризації іпотечних кредитів наданих фізичним особам в іноземній валюті		-	(2 564)
Доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		6 384	1 654
Результат від модифікації фінансових активів, яка не призводить до припинення визнання		(37 050)	6 632
Результат від припинення визнання фінансових активів		5 761	(212)
Результат від модифікації оренди		1 937	-
Інші доходи	25	164 847	122 379
Операційний дохід		7 258 253	5 700 983
Операційні витрати	26	(4 097 252)	(3 369 555)
Прибуток до оподаткування		3 161 001	2 331 428
Витрати з податку на прибуток	27	(557 284)	(322 920)
Чистий прибуток за рік		2 603 717	2 008 508
Прибуток на акцію (виражений в гривнях на акцію)	33	181,77	140,22

Заходи підвищення ринкової вартості банку

Група внутрішніх факторів впливу на вартість банку	Заходи, спрямовані на зростання вартості банку
Стратегічні	<ul style="list-style-type: none"> -Формування й реалізація ефективної стратегії діяльності банку; -забезпечення високих темпів зростання обсягів діяльності банку; -управління доданою вартістю банку; -проведення успішних угод щодо злиття чи поглинання; -ефективне управління бізнес-портфелем; -впровадження системи розподілу капіталу за напрямками діяльності / підрозділами та контролю за ефективністю його використання; -ефективна конфігурація мережі збуту банківських продуктів та технологічної інфраструктури банку; -вдосконалення процедур з управління активами та пасивами й системи ризик-менеджменту в банку; -здійснення ефективного управління витратами банку; -управління відносинами з клієнтами та контроль якості банківського обслуговування клієнтів; -реорганізація / аутсорсинг бізнес-процесів у банку.
Фінансові	<ul style="list-style-type: none"> -Планування й контроль показників дохідності вкладеного капіталу; -удосконалення технології та розширення можливостей щодо залучення банком додаткового капіталу; -оптимізація структури власного капіталу (шляхом визначення й дотримання оптимального рівня фінансового важеля та показників достатності капіталу); -розробка оптимальної й довгострокової дивідендної політики.
Комунікаційні	<ul style="list-style-type: none"> -Удосконалення системи фінансової звітності; -удосконалення корпоративного управління та рівня інформаційної прозорості щодо планів та результатів діяльності; -впровадження системи інтерактивної взаємодії з інвесторами.

*Примітка: складено автором на основі [15]

Нові вимоги НБУ щодо розкриття банками інформації для клієнтів

Об'єкт контролю	Вимоги
Інформування клієнтів під час очної консультації	<p>Банк несе відповідальність за актуальність та достовірність інформації, яка надається під час інформування клієнта. Банк забезпечує повноту та зрозумілість цієї інформації. Банк розробляє та впроваджує внутрішні документи, які визначають порядок інформування клієнтів.</p> <p>Банк під час інформування клієнта зазначає інформацію про переваги банківської послуги та одночасно попереджає про можливі наслідки для клієнта в разі користування банківською послугою.</p>
Інформування клієнтів шляхом розміщення інформації на власному вебсайті банку	<p>Банк повинен здійснювати інформування клієнтів після отримання дозволу на обробку їх персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».</p> <p>Банк повинен надавати повну інформацію про споживчі кредити та депозити для громадян - вказувати реальну річну ставку за кредитом, наявність додаткових послуг (послуги страхування, нотаріуса, оцінювача) та їхню вартість для клієнта, строк послуги, орієнтовну загальну вартість кредиту, періодичність та способи погашення кредиту, попередження про можливі наслідки у випадку прострочення виплат за кредитом, умови дострокового зняття грошей із депозиту та інші. Також клієнт повинен мати змогу завантажити файл з інформацією про повну вартість, умови отримання послуги, ризики для себе тощо. При цьому, на сайті кожного банку повинні бути калькулятори для розрахунку витрат за користування споживчим кредитом чи доходів від розміщення коштів на депозит.</p>
Інформування клієнтів шляхом поширення реклами	<p>Банку забороняється під час інформування клієнтів про умови надання банківських послуг шляхом поширення реклами надавати інформацію у спосіб, що ускладнює її</p>

	<p>візуальнесприйняття.</p> <p>Банк у рекламі свого продукту повнен вказувати основні його характеристики:</p> <ul style="list-style-type: none">– для кредиту – реальна річна процентна ставка, максимальна сума кредиту та його строк;– для депозиту – річна процентна ставка, строк вкладу, валюта та мінімальна сума. Ці вимоги стосуються телевізійної реклами, радіореклами, реклами на білбордах та на інтернет-банерах. Дані вимоги розповсюджуються на рекламу конкретних продуктів або послуг, проте не розповсюджуються на рекламу послуг для бізнесу та фізичних осіб-підприємців, а також не застосовуються до іміджевої та категорійної реклами банків.
--	---

*Примітка: складено автором на основі [22]